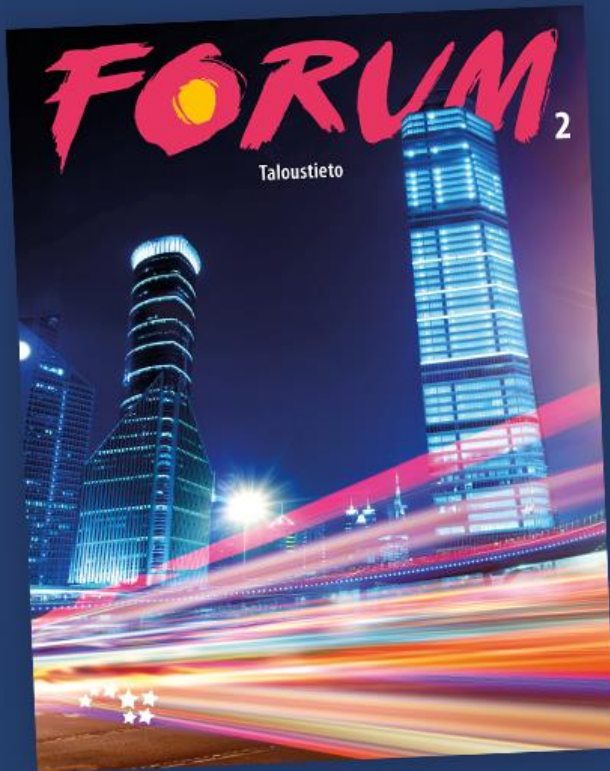

Luku 10 ja 12

Julkinen talous

Oppikirjan sivut 74-97

Tehtävä 1.

Miksi laajaa julkista sektoria toisaalta kannatetaan, toisaalta vastustetaan?

Kannatetaan:

- **edistää tasa-arvoa**
 - **kaventaa varallisuuseroja**
 - **vähävaraisilla mahdollisuudet koulutukseen, terveydenhoitoon tai kulttuuripalveluihin**
- **Edistää yhteiskuntarauhaa!**

Miksi laajaa julkista sektoria toisaalta kannatetaan, toisaalta **vastustetaan?**

Vastustetaan:

- **Korkea veroaste**
 - ehkäisee yritteliäisyyttä
 - ei kannusta työntekoon
 - saattaa rohkaista veronkiertoon

Jos Suomessa ei olisi laajaa julkista sektoria, miten se vaikuttaisi seuraaviin yhteiskunnan toimintoihin

a) kouluihin

- **Yksityisiä kouluja olisi enemmän ja osassa niissä olisi lukukausimaksut.**
- **Koulut jakautuisivat nykyistä selkeämmin hyviin ja keskin-kertaisiin kouluihin (jopa huonoihin).**

Jos Suomessa ei olisi laajaa julkista sektoria, miten se vaikuttaisi seuraaviin yhteiskunnan toimintoihin

b) sairaaloihin

- **Yksityisten sairaaloiden määrä kasvaisi.**
- **Sairaalamaksujen hinnat nousisivat.**
- **Sairaalat jakautuisivat voimakkaammin hyviin ja keskinkertaisiin sairaaloihin.**
- **Hyvätuloiset ottaisivat yhä enemmän vakuutuksia.**

Jos Suomessa ei olisi laajaa julkista sektoria, miten se vaikuttaisi seuraaviin yhteiskunnan toimintoihin

c) tieverkostoon?

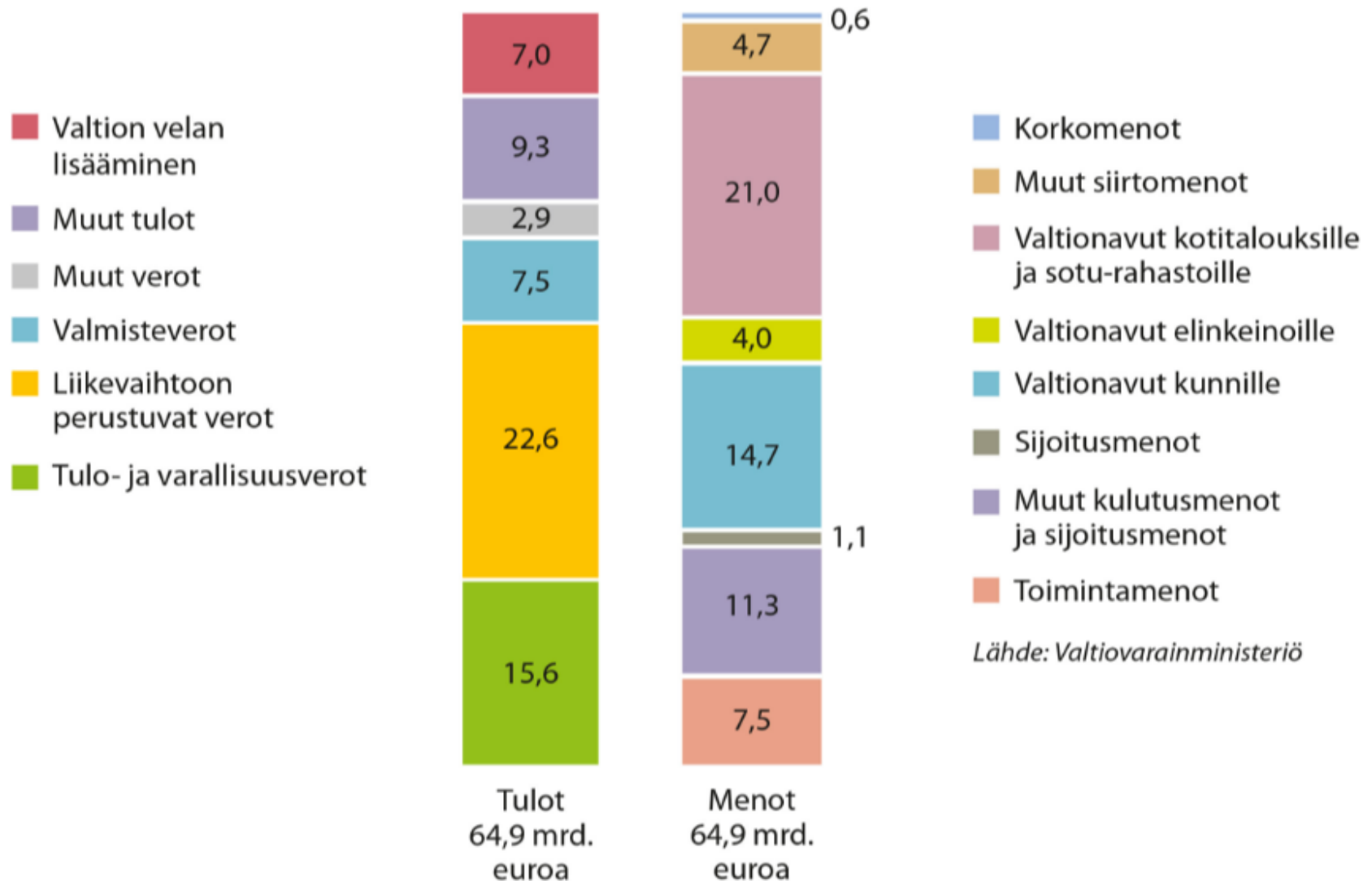
- **Yksityisrahoitteisten teiden määrä kasvaisi.**
- **Otettaisiin käyttöön tietullit ja/tai tienkäyttömaksut.**
- **Syrjäseutujen teistä ei pidettäisi yhtä hyvää huolta kuin nyt.**

3. Kuvatehtävä s. 74: **Julkista palvelua vauvasta vaariin. Miten ikärakenteen muutos heijastuu julkisiin palveluihin?**

- **Vanhushuoltopalveluiden kysyntä kasvaa ja niiden hoitaminen vaatii lisää taloudellisia panostuksia.**
- **Lasten määrän pienentyminen vähentää päivähoidon kysyntää.**
- **Kouluja yhdistetään nuorten ikäluokkien pienentyessä.**

4. Kuvatehtävä s. 75: Tutki kirjan kuvioita valtion tuloista ja menoista ja ota kantaa alla oleviin väitteisiin.

Lähde: Valtiovarainministeriö

4. Kuvatehtävä s. 75: Tutki kirjan kuvioita valtion tuloista ja menoista ja ota kantaa alla oleviin väitteisiin.

- a) Suurin osa valtion tuloista saadaan työssäkäyvien maksamista tulo- ja varallisuusveroista.**
- b) Valtio tukee budjetissaan kuntia.**
- c) Pääosa valtion menoista kuluu valtionapuihin.**
- d) Valtio vain ottaa rahaa kotitalouksilta, eikä anna mitään.**
- e) Valtion lisävelan määrä vuodessa on suurempi kuin koko valtionvelan korkomenot.**
- f) Valtion lisävelan määrä vuodessa on suurempi kuin koko valtionvelan korkomenot.**

4. Kuvatehtävä s. 75: Tutki kirjan kuvioita valtion tuloista ja menoista ja ota kantaa alla oleviin väitteisiin.

- a. Ei. Liikevaihtoon perustuvat verot ovat suuremmat (22,6 mrd €)**
- b. Kyllä. Vuonna 2015 valtionavut kunnille olivat 14,7 mrd €.**
- c. Kyllä. Suoria valtionapuja maksettiin kotitalouksille ja sotu-rahastoille, elinkeinoille sekä kunnille yhteensä n. 39,7 mrd €.**
- d. Ei. Kotitalouksille maksettiin suoria valtionapuja ja siirtomenoja.**
- e. Kyllä: 4,0 mrd € - 0,6 mrd €**
- f. Kyllä. Lisävelan määrä oli 7 miljardia, kun korkomenoja maksettiin vain 0,6 miljardia**

Uutiset 6.3.2023: <https://areena.yle.fi/1-3235352>

<https://areena.yle.fi/1-65293173?autoplay=true>

KUNTATALOUS – mistä rahaa? **s. 76!**

1. VEROT:

- € **Kunnallisvero**
 - **Vero% kaikille sama**
- € **Yhteisövero;**
 - **yritykset ja yhteisöt**
 - **20% verotettavasta tulosta**
 - Valtiolle 70%
 - Kunnille 28 %
 - Srk:lle 2%
- € **Muita veroja**
 - esim. kiinteistövero

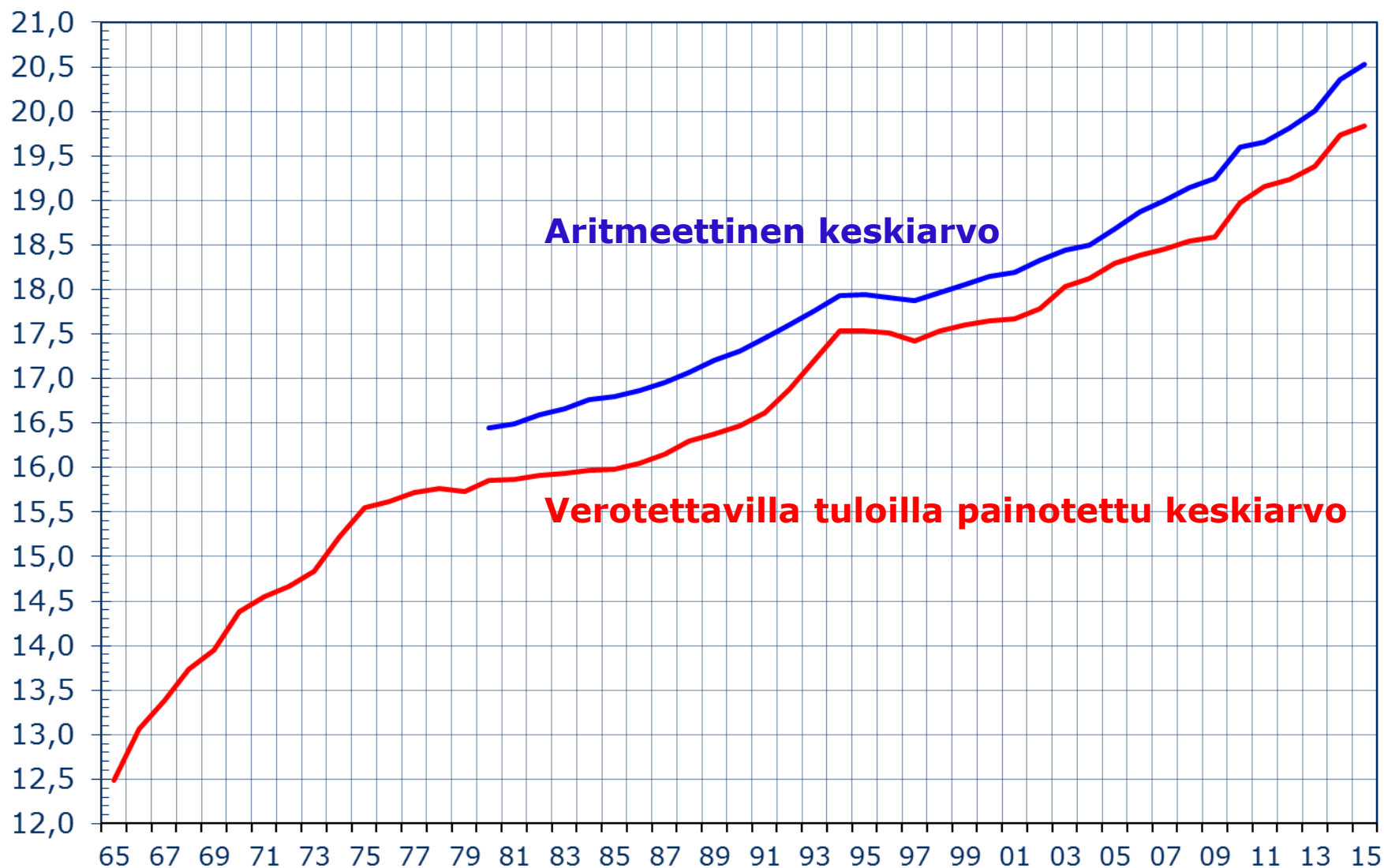
2. Valtionosuus

- verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseaus
- harkinnanvarainen valtionosuus kuntakohtaisena arviona

3. Toimintatuotot (maksut palveluista)

4. **Muut:** omaisuuden myynti, tuotot omistuksista jne.

Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti 1965-2015

Soten jälkeen 2023

- Tasavero eli kaikki maksavat saman osuuden tuloistaan.
 - Veroprosentti vaihtelee:
 - **Kouvola 8,61**
 - **Jomalassa asuvan 16,50**
 - **Halsua 10,86**
- **12,64%**
SOTE:lle
- **Paljonko vero on kotikunnassasi?**
 - **Mitä niiden perusteella kuntaveron kehityssuunnasta voi päätellä?**
 - **Mistä suuret kuntakohtaiset erot johtuvat?**

[Kunnallisverot kartalla](#)

Valtionosuudet 2019

Eniten valtionosuuksia	€/asukas	Vähiten valtionosuuksia	€/asukas
1. Utsjoki	5 952	1. Kauniainen	9
2. Salla	5 925	2. Espoo	359
3. Puolanka	5 582	3. Helsinki	393
4. Ranua	5 407	4. Kirkkonummi	716
5. Posio	5 356	5. Tuusula	741

Kouvola: 2226€

Muita tulonlähteitä?:

- **sijoitukset**
- **omaisuus**
- **lahjoitukset**
- **EU?**

[Lottoaminen?](#)

Kouvola kohentaa talouttaan 2020.

- **Vähennetään 111 henkilötyövuotta - noin 5 milj. euron kustannussäästöt**
- **Henkilökunnan lomauttaminen - noin 5 milj. euron kustannussäästöt**
- **Palveluverkon karsiminen: koulut, terveyskeskukset, urheilupaikat**
- **Kulttuuri- ym. yhdistysten avustusten pienentäminen 5-10% nykyisestä**
- **Veroprosentin nosto 0,5 – 0,75%**

Kuntien käyttökustannukset

Kuntien käyttökustannukset asukasta kohden (2014)

~~Sosiaali- ja terveystoimi 3208 €~~

- lasten suojelu 126 €
- vanhusten laitospalvelut 124 €
- lasten ja nuorten palvelut 124 €
- lasten ja vammaisten palvelut 30 €
- toimeentulotuki 136 €
- perusterveydenhuolto 675 €
- erikoissairaanhoido 1139 €
- muut 382 €

→ SOTE?

Opetus- ja kulttuuritoimi 1822 €

- lasten päivähoido 485 €
- esiopetus 64 €
- perusopetus 849 €
- ukiokoulutus 118 €
- liikunta ja ulkoilu 96 €
- kulttuuritoimi 127 €
- muut 83 €

**KUSTANNUKSET
YHTEENSÄ
5484 €/ASUKAS**

Yhdyskunta- palvelut 320 €

- liikenneväylät 139 €
- palo- ja pelastustoimi 75 €
- suunnittelu, valvonta
ja yleiset alueet 106 €

**Muut
palvelut
133 €**

145

Miksi kuntien menot koko ajan kasvavat?

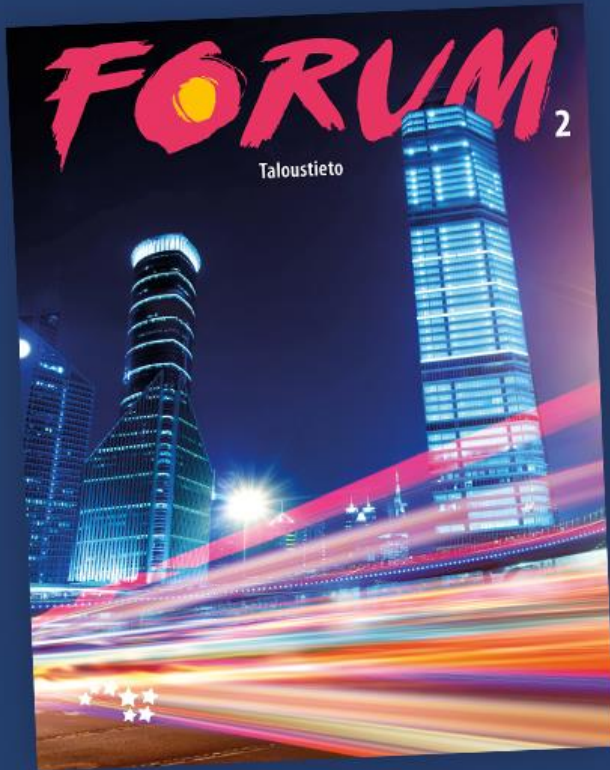
- Hyvinvointivaltion palvelut vaativat yhä enemmän resursseja:
 - **Lamat: sosiaalimenot kasvavat esim. työttömyyden lisääntyessä.**
 - **Lastensuojelun menot kasvavat.**
 - **Väestö ikääntyy.**
 - **Terveysten- ja sairaanhoito käy kalliimmaksi.**
 - **Kuntalaisten vaatimustaso nousee.**

SOTE

- =sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja rakenteiden uudistus**
- painopistettä siirretään perustasolle ja ehkäisevään toimintaan**
- vastuu palvelujen järjestämisestä siirtyy kunnilta 18 maakunnalle**
- Sote-uudistuksen tavoitteena on**

Sote-uudistuksen tavoitteena on:

- **turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille**
- **parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta**
- **kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja**
- **turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti sosiaali- ja terveyspalveluihin**
- **vastata ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin sekä**
→ **Hillitä kustannusten kasvua!**

Luku 12

Julkisen talouden vaikeudet

Oppikirjan sivut 92 - 97

Tehtävä 1

Mitä tarkoitetaan julkisen talouden kestävyysvajeella?

- **Julkisen talouden tulot ovat pitkällä aikavälillä menoja pienemmät.**
 - väestön ikääntyessä Suomen menot pitkällä aikavälillä kasvavat tuloja nopeammin
- **Ilman menojen leikkauksia tai verojen korotuksia tämä johtaa valtion pysyvään velkaantumiskierteeseen.**

Kunnat ja valtio yhdessä

Julkisyhteisöjen alijäämä ja velka 1975-2016

Tilastokeskus / Julkisyhteisöjen alijäämä ja velka

Miten nettovelka eroaa bruttovelasta?

- **Bruttovelka tarkoittaa koko nimellisvelkaa eli velkaa kokonaisuudessaan.**
- **Nettovelka huomioi myös velallisen mahdollisen omaisuuden ja hänen muille tahoille lainaamansa rahat.**
- **Esimerkki:**
 - **Jos henkilöllä on asuntovelkaa 100 000 euroa, se on hänen bruttovelkansa.**
 - **Jos samaan aikaan henkilöllä on omaisuutta pankkitilillä 10 000 € ja lainasaamisia muilta 20 000 €, hänen nettovelkansa on 70 000 €.**

Tehtävä 2

Laadi lista, josta käyvät ilmi kuntien taloudellisten ongelmien syyt.

1. Ikärakenteen muutos vähentää kuntien tuloja ja muuttaa menojen suhdetta.

- Lisääntyvät vanhustenhoitomenojen vuoksi raha muihin menoihin pienenee.

2. Talouden taantuminen

- Valtion tulot pienenevät ja niiden mahdollisuudet tukea kuntien heikkenevät.
- Kuntien saama rahamäärä kunnallisverosta ja yhteisöveron tuotosta pienenee laskukaudella.

3. Valtio on laskenut valtion tuloveroa, mikä on pienentänyt verokertymää.

- Valtion mahdollisuudet rahoittaa kuntia ovat heikentyneet.

4. Kuntien lakisääteisten tehtävien kasvu.

- Valtionosuudet eivät ole nousseet samassa suhteessa kuin kunnan tehtävät ovat kasvaneet ja yleinen hintataso on noussut.

Tehtävä 5. Miten kuntien taloutta voitaisiin kohentaa.

- **Kunnallisveron nosto.**
- **Velan ottaminen.**
- **Omaisuuuden myynti.**
- **Leikkaukset (palveluiden tason heikentäminen).**
- **Kuntien yhdistäminen.**
- **Palveluiden yksityistäminen.**
- **Kouvola nukkumalähiöksi ja etätyö (liikenne + tietoliikenne).**
- **Tehostaa kuntien toimintaa:**
 - Sama tulos pienemmillä resursseilla.
 - Ennaltaehkäisevä toiminta (terveys).
- **Omavastuiden lisääminen.**
- **Sote-uudistus?**

Yritysten houkuttelu!